

Mária Terézia uralkodása és II. József felvilágosult abszolutizmusa

Előzmények

- III. Károlynak (1711-1740) nem volt fiú örököse, ezért még életében el kellett fogadtatnia a birodalomban a leány-ág öröklését. Ez volt az ú.n. **Pragmatica Sanctio**
- **Pragmatica Sanctio = gyakorlati rendezés**

MÁRIA TERÉZIA

1740-1780

Apja halála után Mária Terézia lett az uralkodó, ezt a szomszédos országok **nem akarták elfogadni**

Mária Terézia magánélete

- Férje: **Lotharingiai Ferenc**
- NRCS-ként: **I. Ferenc** császár (1745-1765)
- Mária Teréziának 16 gyermeke született
- Első szülött gyermeke – II. Józsefként majd követi őt a magyar trónon

Lotharingiai Ferenc

1740-48 Osztrák örökösödési háború

- **Vitam et sanguinem!** Életünket és vérünket!
- A magyar rendek megvédik a birodalmat
- A Habsburgok melletti magyar kiállásnak két oka volt
 - Rendi kiváltságok, pl. **nemesi adómentesség**
 - A nagy riválisokkal szembeni (II. Frigyes porosz király és Károly Albert bajor uralkodó) bizalmatlanság.
 - Mária Terézia **ígéretet tett** arra, hogy a magyarok segítségével fog kormányozni

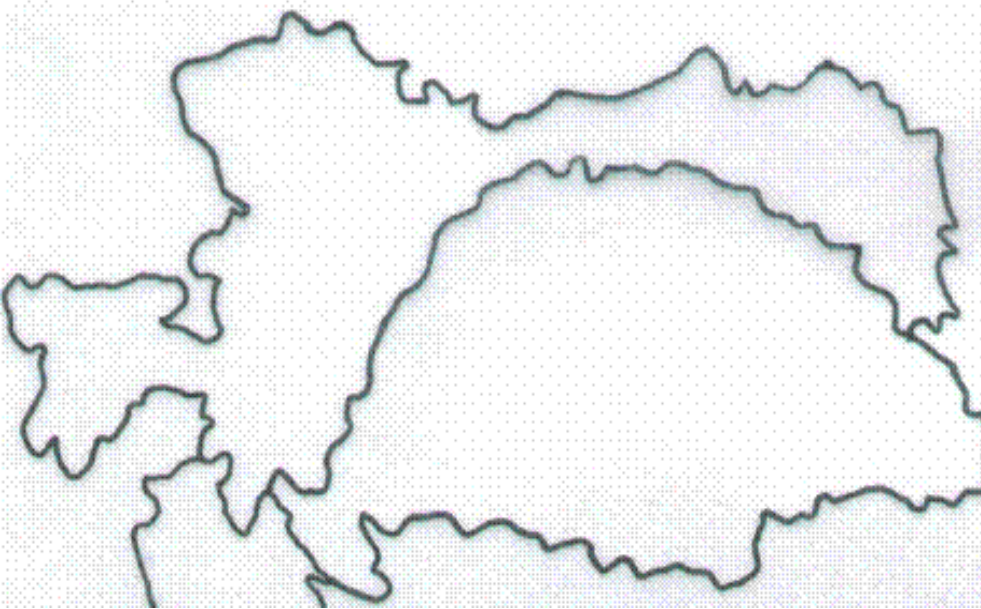
Vitam et sanguinem! Életünket és vérünket!

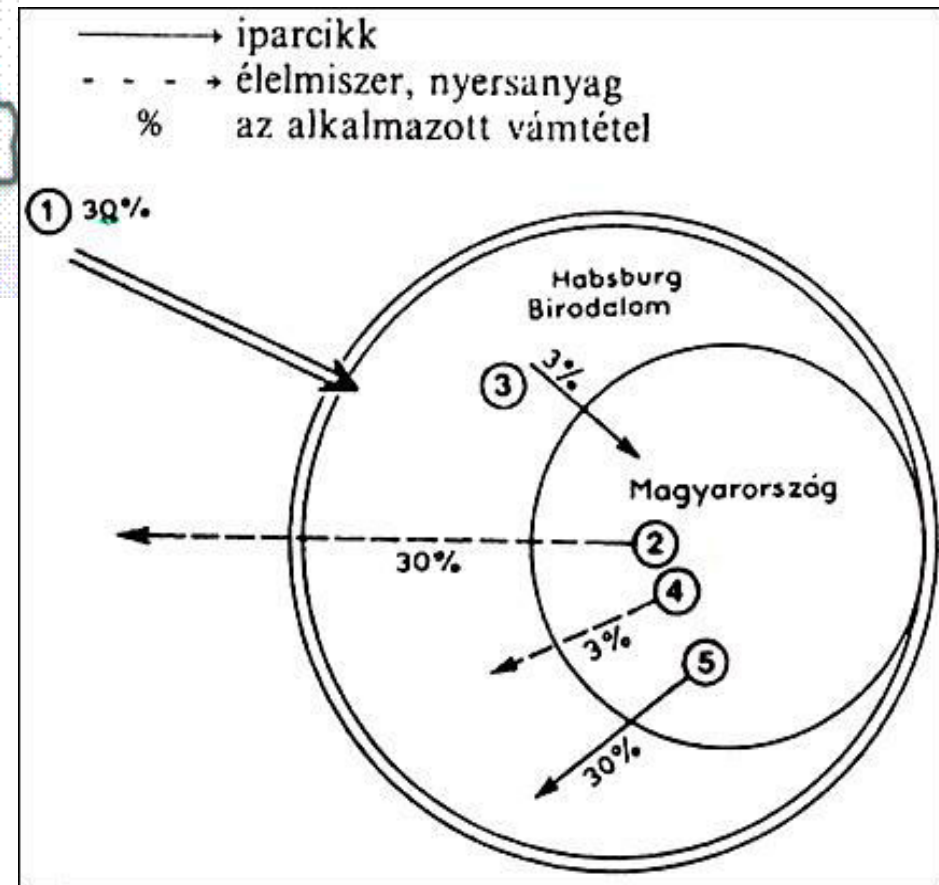
A Habsburg Birodalom külpolitikai helyzete Mária Terézia uralkodása idején

M.T. intézkedései: 1754 - Vámrendelet

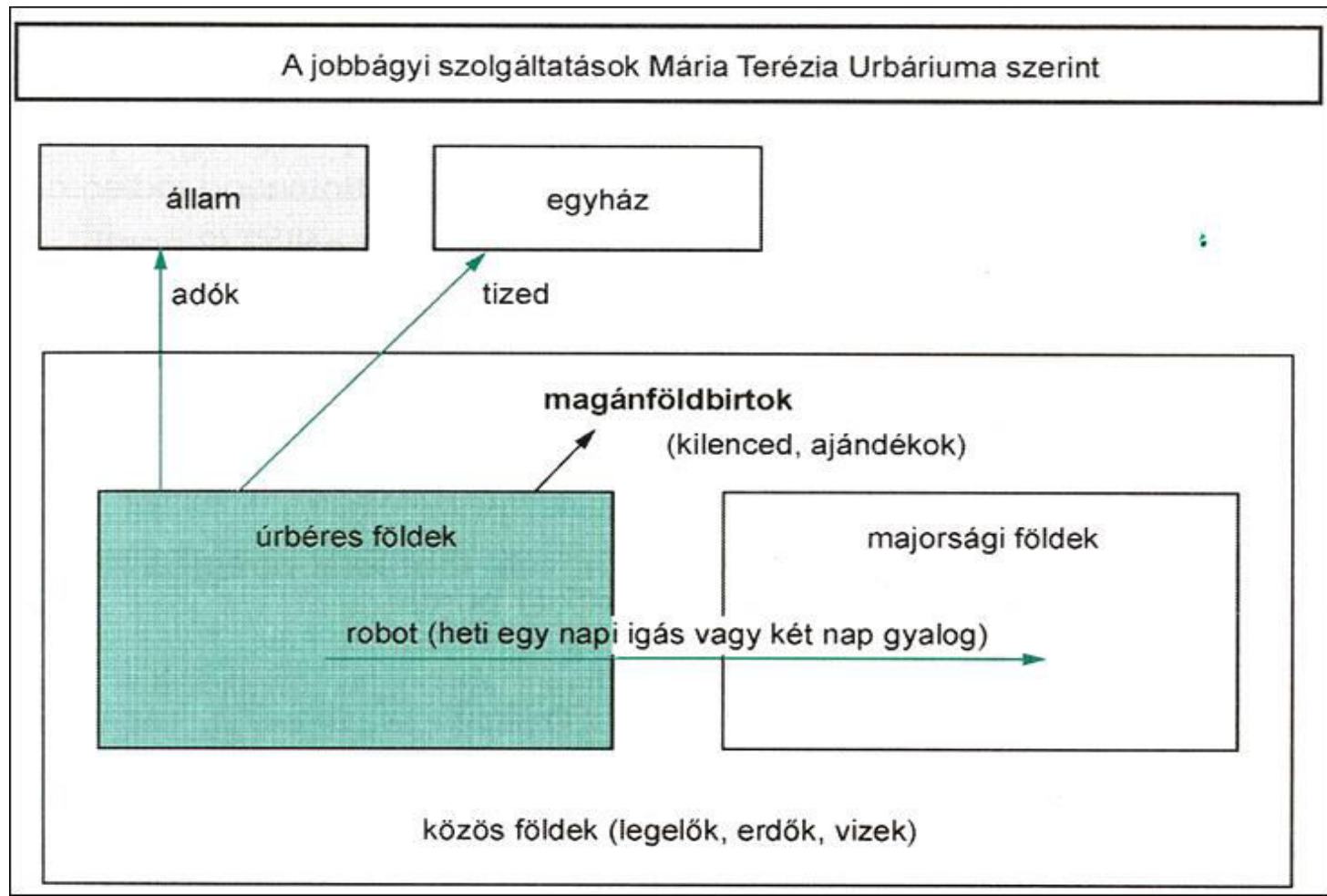
Megkönnyítette a gazdasági kapcsolatok fejlődését és az üzletelést a Habsburg birodalmon belül

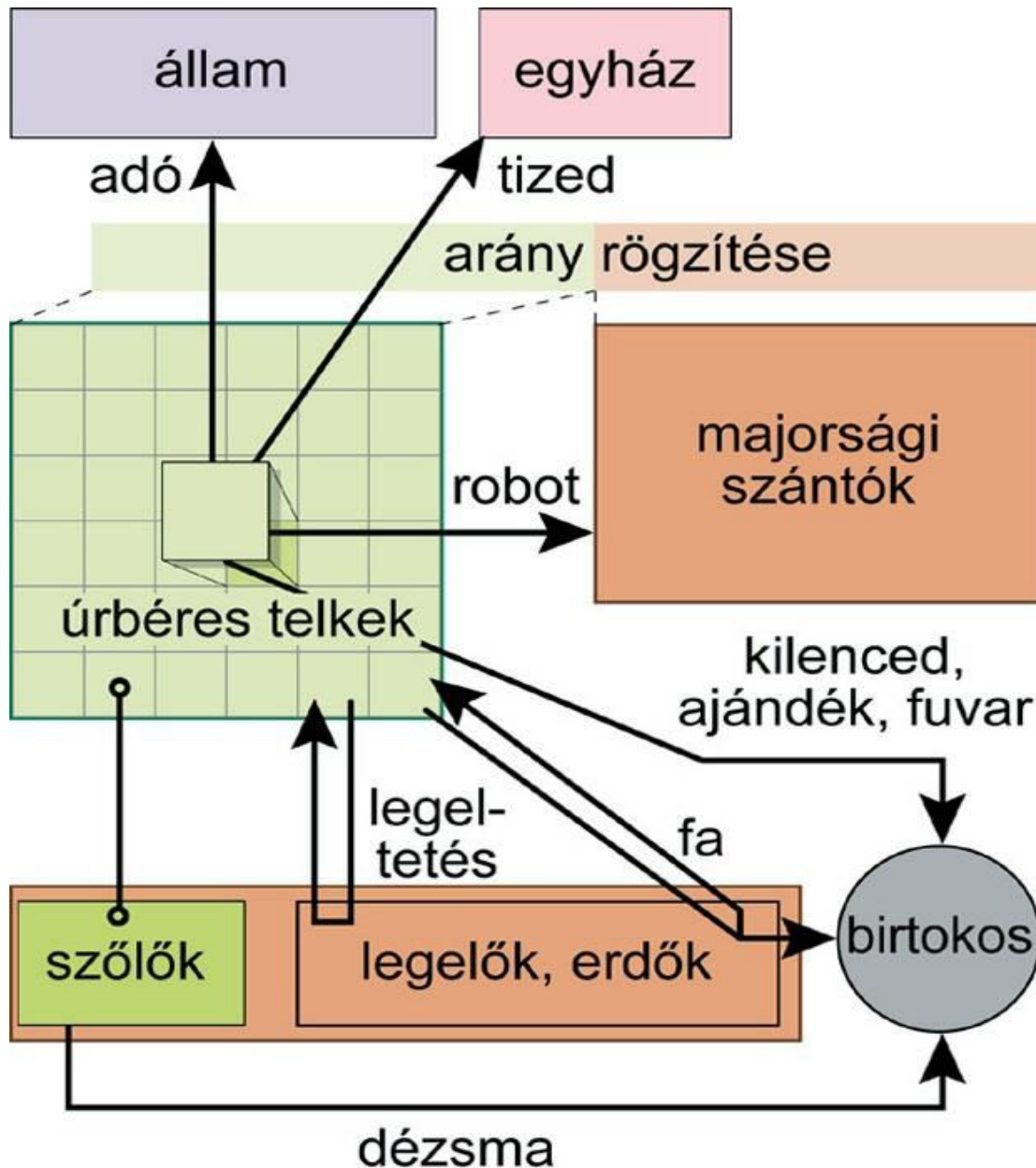
1767 – Urbárium

a földesúri önkény korlátozása

URBÁRIUM: A jobbágnak földesura iránti kötelezettségeit rögzítő írott vagy íratlan, a földesúr elhatározásán, szokásjogon vagy tételes jogon alapuló szabályrendszer volt.

Uradalom és az urbárium

- Robot
- úrbéres föld
- Majorság
- Dézsma
- Tized
- Jobágytelek

M.T. 1777. évi rendelete – Ratio Educationis

RATIO
EDUCATIONIS
TOTIUSQUE
REI LITERARIÆ
PER
REGNUM HUNGARIÆ
ET
PROVINCIAS
EIDEM ADNEXAS.

- **Oktatási rendelete:**

célja: minél több gyerek járjon 6-12 év között iskolába (még nem általános tankötelezettség!)

hatása:

- **Kiveszi az oktatás egy részét az egyház hatásköréből**
- Egységes iskolaszervezet jött létre
- Egységes tanmenetek létrehozása
- **Állam szerepet** vállalt az oktatásban

A felvilágosult abszolútizmus jellemzői:

Két összetevő viszonylagos egyensúlya:

1. Felvilágosodás

- reformokat, modernizációt szeretnének a gazdaságban
- az uralkodó: a „nép első szolgája” szerep

2. Abszolútizmus

- a feudális keretek, a kiváltságos rétegek, és az alapvető politikai viszonyok érintetlenek lesznek
- az uralkodó rendeletekkel, felülről irányít

II. József uralkodása és a kiteljesedett felvilágosodott abszolutizmus 1780-1790

*„Mindent a népért, de
semmit a nép által”*

(II.József)

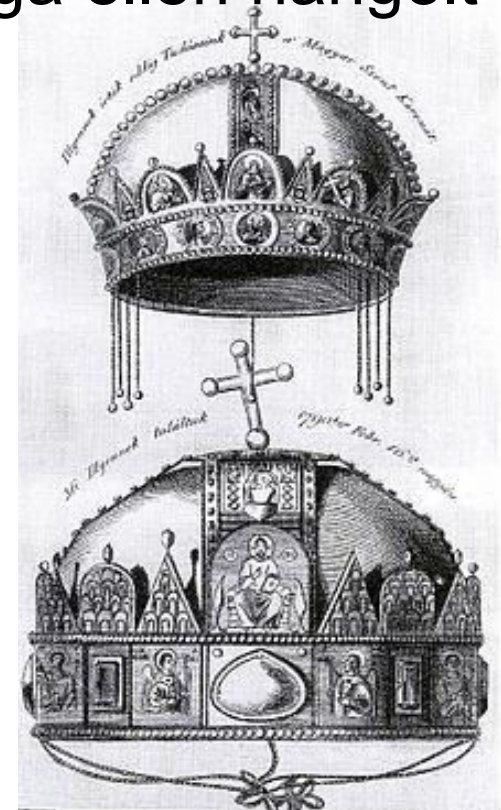
II. József uralkodása

- **Erőszakosan** akart modernizálni. Célja: egy egységes és gazdag Habsburg Birodalom megteremtése
 - A gazdasági modernizáció pozitív vonás de **a magyar rendi jogok korlátozása**
 - az ország önállóságának felszámolása
 - az abszolutisztikus uralkodói formák gyakorlása
- elítélendő**

II. József rendeleti kormányzása

- **Nem koronáztatta** meg magát, hogy ne kelljen betartania a magyar törvényeket („**kalapos**”)
- 10 év alatt **több mint 6000 rendeletet** adott ki (ez több, mint napi 2 rendelet!!!)
- Szinte minden társadalmi csoportot maga ellen hangolt intézkedéseivel

II. József rendeleti kormányzása

- **A szerzetesrendek feloszlatása** → sérti a katolikusokat
- **Nem koronáztatta meg magát**, rendeletekkel kormányoz → sérti a rendi nemességet
- **Jobbágyrendelete** → sérti a földesurakat
- Temetkezési rendelete → mindenkit sért
- Földmérési rendelete → sérti a birtokosokat

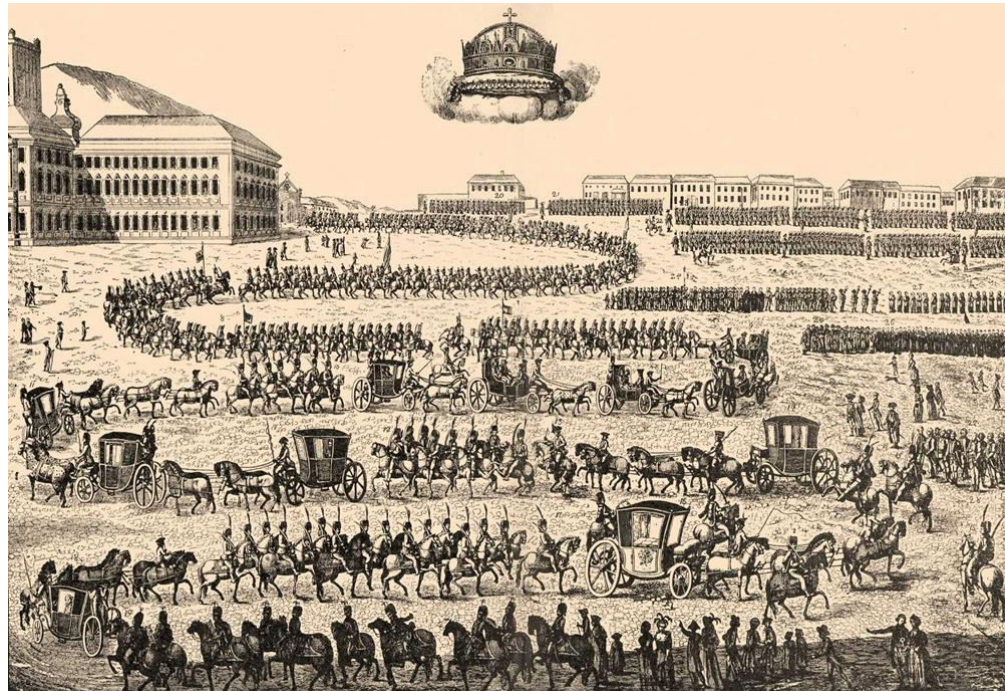
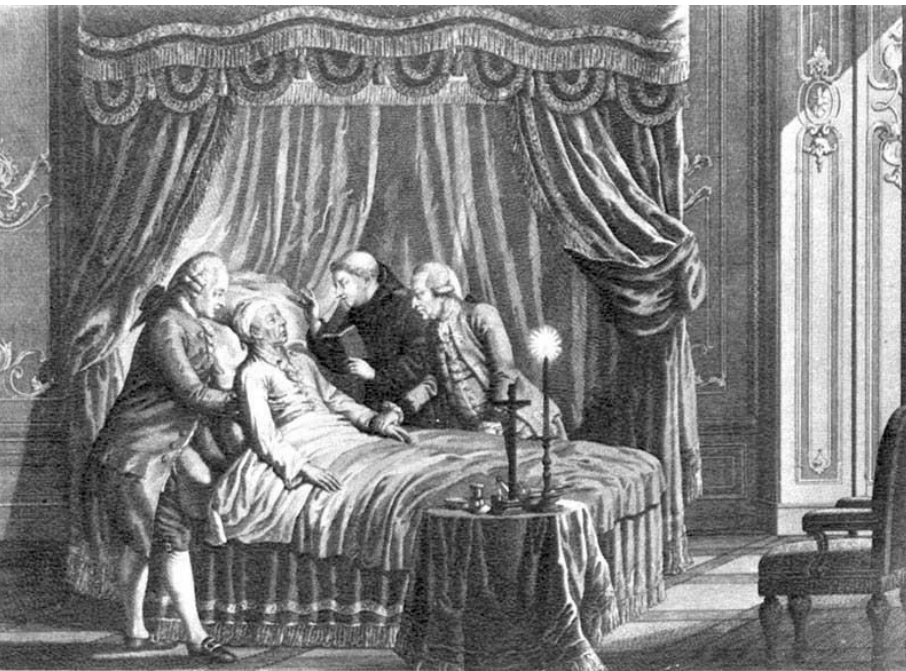

A pálos szerzetes rend
címere

II. József (látszólag) pozitív rendeletei

- **Jobbágyrendelet** » felszabadította a jobbágyokat az örökös röghöz kötés alól
- **Türelmi rendelet** » a református, evangélikus vallás is szabadon gyakorolható
- A többi visszavonta **halálos ágyán**, mert a magyarok a nyílt lázadással fenyegetődtek» „**a nevezetes tollvonás**”

Köszönöm a figyelmet!

